

Pleneras „Užventis MENE XIII. 2022“

Karas Ukrainoje pakoregavo Užventyje surengto kalvių plenero temą

Irena ir Vilijus Šliuželiai prie savo sukurtos Šatrijos Raganos apysakos „Sename dvare“ 100-mečio jamžinimui skirtos skulptūros „Mamatės turtai“

Šių metų liepos mėnesį Užventyje (Kelmės rajonas) vyko pleneras „Užventis MENE XIII. 2022“. Mintimis apie jį dalijasi plenero iniciatorė, Kelmės krašto muziejaus ekspozicinio padalinio – Užvenčio kraštotyros muziejaus vedėja MILDA BALVOČIŪTĖ-KNYZELIENĖ, kalvių programos kuratorius VIRGILIJUS MIKUCKIS ir šiauliečiai – šamoto skulptūrų autorė keramikė IRENA ŠLIUŽELIENĖ ir tapytojas VOLDEMARAS BARAKAUSKAS, šiemet jau ne pirmus metus kūręs Užventyje kartu su akvarelininkais.

M. Balvočiūtė-Knyzelienė: Šiais metais minime Užvenčiui ypač brangaus literatūrinio kūrinio – Šatrijos Raganos apysakos „Sename dvare“ pirmojo leidimo 100 metų sukaktį. Šiemet planavome ple-

nero metu minėti šį jubiliejų, nes Užventyje gyvenusi Šatrijos Ragana mūsų kraštui, dvarui ir mums patiems yra labai brangi. Vis dėlto karas keitė daugelio planus – plenerė dalyvaujantys kalviai palaiko ryšį su Ukrainos kalviais, kartu dalyvavo daugelyje simpoziumų. Pabendraavę su kolegomis įsitikinome, kad ukrainiečiams būtų gera žinoti, jog mintimis ir kūryba esame su jais kartu. Todėl „Sename dvare“ aprašytas rožės, iš kurių turėjo rasti nauja kalviška skulptūra mūsų dvaro parke, pakeitė saulėgražos.

Plenero metu Šatrijos Raganos apysakos „Sename dvare“ tema improvizavo festivalio „Užventis mene“ didelio formato šamoto skulptūrų kūrėjai. Jie sukūrė daugiaprasmes skulptūras, kurių nereikėtų priimti tiesmukai, bet, pamačius jas, pamąstyti ir paieškoti gilesnių kūrėjų užmanymų.

Plenero uždarymo renginyje vyko specialiai Užvenčiui sukurtas ugnies skulptūrų performansas „Sename dvare“ (parodė „Šeiko“ šokio teatras), skirtas Šatrijos Raganos apysakos šimtmečiui.

Šiandien Užvenčio parke visi jau gali pamatyti šiam jubiliejui skirtą Ilzės Emse-Grinberg (Latvija) skulptūrą „Sargs“ ir Irenos Šliuželienės bei Vilijaus Šliuželio (Lietuva) skulptūrą „Mamatės turtai“.

V. Mikuckis: Rožės lieka kitai vasarai, na o žydinčias saulėgražas pagal mano eskizą kūrė 16 kalvių. Kadangi puokštė skirta Ukrainai palaikyti, norėjosi panaudoti ir daugiau tradicinių ukrainiečių simbolių. Taip atsirado juostos su vyšyvančios raštais, juosiančios šią apie 200 kilogramų sveriančią puokštę.

Skulptūrai parinkome vietą ant vienos iš dviejų naujai istorinės liepų alėjų sankirtoje pastatytų ąžuolinių kolonų, kurias sukūrė Kurtuvėnų skulptorius Aurimas Šimkus ir skulptorius Antanas Viskanatas iš Tirkšlių.

Nors liepos alėjos šiandien išlikę tik fragmentai, norėjosi skulptūrą pastatyti ne viduryje lauko, bet greta didžiosios alėjos, kuri driekiasi į Pavėnčius, prie Ventos, tarp dvaro ir upės.

Sukūrėme ir kitą didelio formato kalviškosios kryždirbystės darbą. Tai 4,5 metro aukščio kryžius (autorius A. Šimkus), skirtas Užvenčio plenero pradininkui, kalviui Vytautui Jaručiui atminti. Jis pastatytas netoli tos vietos, kur V. Jarutis su šeima leido vaikystę, kur stovėjo ir Leono Rimeikio kalvė, kurioje Vytautas mėgdavo lankytis.

Voldemaras Barakauskas: Šis pleneras išsiskyrė susirinkusiems menininkams rodomu dėmesiu ir jų globa. Visi dirbo, kūrė, o vakarais ilgai kalbėdavomės. Prie mūsų, akvarelininkų komandos, prisijungė Užvenčio krašte giminaičių turinti dailės mokytoja iš Odesos Svetlana Pleikis. Kurdama ji prisiminė vaikystę. Emocijos karo kontekste, žinoma, kitos. Jautėme, kad tapyba visiems susibūrusiems yra reikalinga. Galiausiai pasakyti, kad daug kas vyko ir tylint, be žodžių.

O patys sukurti akvarelės darbai šią vasarą yra daugiasluoksniai, tarp jų esama ir realistinio braižo, ir tapybos su grafikos elementais. Darbuose tiesiogiai saulėgražos beveik neatsispindi. Menininkai pasirinko solidarumą su Ukraina reikšti per simbolius, spalvas, emocijas. Būta gelsvų atspalvių, kai kur paslėptų. Gamtoje prie Ventos upės eskizavome, o tapėme dvaro malūne įrengtoje studijoje. Iš gamtos paimi kai ką, ir toliau kuri pats.

Beje, malūno studijoje per langelį matėme ne vien gamtą, bet ir šamoto skulptūras lipdžiusių keramikų darbo procesą. Tokia kūrybinė bendrystė Užventyje yra visuomet.

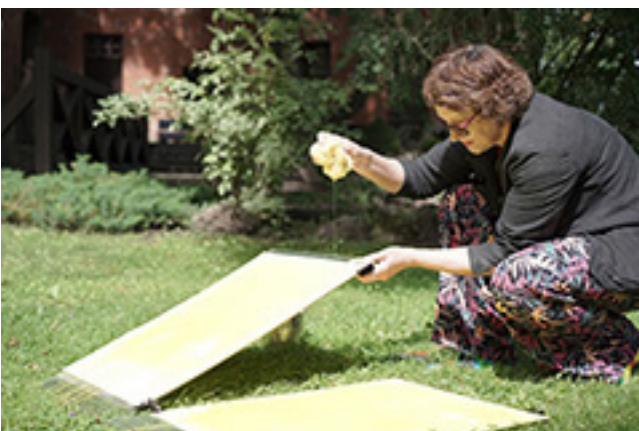
Irena Šliužalienė: Susirinkusių kelių dešimčių menininkų, kalvių, tapytojų ir mūsų, keramikų, nušiteikimas šio plenero metu tikrai buvo kiek kitas. Jausmas toks, kad kūrėjai savyje šį tą perkainavo, labiau branginame tai, ką turime šiandien.

Šamoto skulptūras kūrė dvi komandos: aš kūriau kartu su vyru Viliumi, o greta mūsų dirbo latvių menininkė Ilzė Emse-Grinberga. Mes vis dėlto likome prie pradinės idėjos kurti Šatrijos Raganos apysakos „Sename dvare“ motyvais.

Latvė Ilzė išdegė apysakoje aprašomo katino Pilkio skulptūrą „Sargs“, o mes savo skulptūrą pavadinome „Mamatės turtai“. Mūsų skulptūroje matomas apysakos personažas Nika, griežęs iš paprastos lentos pagaminta skripkele. Tai berniukas, nepaprastai mėgęs klausytis mamatės muzikos. Šis vaikas mums yra visos tautos ateities simbolis.

Iš viso Užvenčio dvaro parke ir jo salelėse įkurdintos jau 4 mūsų su Viliumi sukurtos skulptūros. Esame išmokę kurti taip, kad skulptūros kūrimo etape jokių netikėtumų nebūtų. Bet šiais metais tikrai netikėta buvo kūrybos procese sutikti šešiametį berniuką Dovydą iš kito Ventos upės kranto.

(Nukelta į 18 p.)

Kūrinių gimimas (plenero akimirkos)

Keramikė Ilzė Emse-Grīnberga prie plenero savo sukurtos skulptūros „Sargs“

Akimirkos iš plenero ir jo uždarymo metu vykusios akvarelės kūrinių parodos

Pasiūlėme berniukui tapti apysakos personažo Nikos modeliu. Jis sutiko. Skulptūros rankų ir kojų forma išlieta būtent Dovydo dėka. Jis kantriai mūsų laukė, kol vykome įsigyti gipso. Esame dėkingi. Smagu, kad ūgtelėjęs Dovydas visada žinos, koks jis buvo šešerių metų amžiaus.

Milda Balvočiūtė-Knyzeliene: Matyt, niekas gyvenime nevyksta šiaip sau. Atsiradusi galimybė per dailę aktualizuoti su šiuo kraštu susijusius Lietuvos šviesuolius mums tapo puikia proga šių dienų kartai pasakoti, kalbėti apie Užventyje gyvenusias, kūrusias kilniadvases asmenybes, apie jų vertybes, nuveiktus darbus.

Beje, Užventyje kuria ne tik Žemaitijos tautodailininkai. Tai savo sričių profesionalai iš visos Lietuvos, taip pat ir Latvijos.

Per 13 mūsų miestelyje jau vykusių plenerų sukurta 18 meninės kalvystės kūrinių. Lietuviškoji kryždirbystė yra įtraukta į UNESCO Žmonijos nematerialaus ir žodinio paveldo šedevrų sąrašą. Pas mus tęsiamos senosios kryždirbių tradicijos.

Mūsų manymu, Užventyje tarpusavyje dera ir pasaulietiniai, ir religinės tematikos paminklai – kryžiai, stogastulpiai, koplytstulpiai, taip pat ir koplytėlės, Žemaitijai būdingi dažniausiai iki 1,5 metro aukščio paminklai. Tai nesudėtingos konstrukcijos ir puošybos šventųjų buveinės, pastatytos ant akmens ar kitų neaukštų postamentų. Jose „apgyvendintų“ šventųjų paskirtis – globoti sodybą, kartais net visą sodžią. Mūsų plenerų metu sukurtos ir jau pastatytos trys koplytėlės.

Per pastaruosius metus Užventyje vykstant plenerams sukurta daug skulptūrų, brangių mums ir visai Žemaitijai. Tai ir šv. Florijono skulptūra, ir 11 metrų aukščio metalo kompozicija „Saulučių medis-vėtrungė“, kurioje sukomponuotas 25 saulutes ir kryžius laiko ažuoliniai krikštai, simbolizuojantys pirmojo kalvystės parko Lietuvoje pradžia.

Etnografinių regionų metams įprasminiui buvo sukurta 8 metrų aukščio kompozicija „Trimituojančių angelų vėjarodžių medis“. Ji simboliškai, siekiant parodyti savitą Žemaitijos kultūrą, taip pat įkurdinta Užvenčio dvaro sodybos erdvėje. Parke jau turime ir 8 įspūdingas šamoto skulptūras, kurias sukūrė pleneruose dalyvavę lietuvių ir latvių keramikai. Visiems, šiandien kuriantiems Užventyje, esame be galo dėkingi.

***

Plenero „Užventis MENE XIII. 2022“ iniciatorius ir rengėjas: Užvenčio Dvaro Malūnas, plenerą iš dalies rėmė Lietuvos kultūros taryba.

Akimirkos iš plenero uždarymo renginio

Plenere „Užventis MENE XIII. 2022“ kūrė menininkai:

KALVIAI: Arūnas Degė, Ramūnas Gudaitis, Andrius Janulis, Albinas Jukumas, Juozas Kavaliauskas, Saulius Kronis, Egidijus Latėnas, Virgilijus Mikuckis, Tomas Pacaitis, Česlovas Pečetauskas, Eitaras Pokvytis, Evaldas Rimkūnas, Vytautas Slavinskas, Stanislovas Špukas, Darius Vilius, Edgars Vronskis ir Glebs Vronskis (Latvija).

AKVARELĖS MEISTRAI: Jolanta Ābele (Latvija), Voldemaras Barakauskas, Audrius Gražys, Gitana Kaltanienė, Eugenijus Nalevaika, Loreta Narušienė, Bangutis Prapuolenis, Svetlana Pleikis, (Ukraina), Baiba Priedite (Latvija), Jurga Sidabrienė, Justė Šaltė, Oksana Vronska (Latvija).

KERAMIKAI: Ilzė Emse-Grinberga, Irena Šliuželienė, Vilius Šliuželis.

DAILĖTYRININKAS, ETNOLOGAS – Vytautas Tumėnas.

Tekstas parengtas pagal Užvenčio kraštotyrtros muziejaus pateiktą informaciją. Justinos Knyzelytės nuotraukos

Vytauto Mačernio muziejus Žemaičių Kalvarijoje (Plungės r.)

Žemaičių Kalvarijos Alsėdžių gatvės namas Nr. 4, kuriame veikia Vytauto Mačernio muziejus

Muziejaus ekspozicijos fragmentas. Kairėje – Vytauto Moncevičiaus sukurtas Vytauto Mačernio portretas. Dešinėje – V. Mačernio gimtosios sodybos fragmentas. Fotografas nežinomas

Ekspursiją veda Vytauto Mačernio atminimo puoselėtojas Bronius Kleinauskas.
D. Mukienės nuotraukos